

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

22 ianuarie 2015 *

„Trimitere preliminară — Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Articolul 5 punctul 3 —
Competențe speciale în materie delictuală sau cvasidelictuală — Drepturi de autor —
Conținut dematerializat — Publicare online — Determinarea locului faptului prejudiciabil — Criterii”

În cauza C-441/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de
Handelsgericht Wien (Austria), prin decizia din 3 iulie 2013, primită de Curte la 5 august 2013, în
procedura

Pez Hejduk

împotriva

EnergieAgentur.NRW GmbH,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, doamna K. Jürimäe, domnii J. Malenovský și
M. Safjan (raportor) și doamna A. Prechal, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru doamna Hejduk, de M. Pilz, Rechtsanwalt;
- pentru EnergieAgentur.NRW GmbH, de M. Wukoschitz, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vlácil, în calitate de agenți;
- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes și de E. Pedrosa, în calitate de agenți,
- pentru guvernul elvețian, de M. Jametti, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de A.-M. Rouchaud-Joët și de M. Wilderspin, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 11 septembrie 2014,

* Limba de procedură: germana.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Hejduk, domiciliată în Viena (Austria), pe de o parte, și EnergieAgentur.NRW GmbH (denumită în continuare „EnergieAgentur”), cu sediul în Düsseldorf (Germania), pe de altă parte, cu privire la o cerere de constatare a unei atingeri aduse drepturilor de autor ca urmare a faptului că pe site-ul internet al EnergieAgentur au fost puse la dispoziție fotografii realizate de doamna Hejduk, fără consimțământul acesteia.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 44/2001

- 3 Din considerentul (2) al Regulamentului nr. 44/2001 rezultă că acesta urmărește, în interesul bunei funcționări a pieței interne, instituirea unor „dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament”.

- 4 Considerentele (11), (12) și (15) ale acestui regulament enunță:

„(11)

Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod independent, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.

(12) În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.

[...]

(15) În interesul administrării armonioase a justiției, este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile. [...]

- 5 Normele de competență figurează în capitolul II din regulamentul menționat.
- 6 Articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secțiunea 1, intitulată „Dispoziții generale”, din cadrul capitolului II, are următorul cuprins:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”

- 7 Articolul 3 alineatul (1) din acest regulament, care figurează tot în secțiunea 1, prevede:

„Persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol.”

- 8 Articolul 5 punctul 3 din regulamentul menționat, care face parte din secțiunea 2, intitulată „Competențe speciale”, din cadrul capitolului II din acesta, prevede următoarele:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

[...]

3. în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă.”

Directiva 2001/29/CE

- 9 Potrivit articolului 1 alineatul (1) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230):

„Prezenta directivă reglementează protecția juridică a dreptului de autor și a drepturilor conexe în cadrul pieței interne, acordând o atenție specială societății informaționale.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 10 Din decizia de trimitere reiese că doamna Hejduk este fotograf profesionist de arhitectură, autor, printre altele, al unor opere fotografice prezentând lucrări ale arhitectului austriac Georg W. Reinberg. Acesta din urmă ar fi utilizat, în cadrul unei colocvii organizat de EnergieAgentur la data de 16 septembrie 2004, fotografiile doamnei Hejduk în vederea ilustrării construcțiilor sale, scop pentru care ar fi avut acordul doamnei Hejduk.
- 11 Ulterior, fără acordul doamnei Hejduk și fără a face mențiune cu privire la drepturile de autor, EnergieAgentur ar fi pus la dispoziție respectivele fotografii, spre consultare și descărcare, pe site-ul său internet.
- 12 Întrucât a apreciat că EnergieAgentur i-a încălcat drepturile de autor, doamna Hejduk a sesizat Handelsgericht Wien pentru a obține daune interese în cuantum de 4 050 de euro, precum și autorizarea de a publica hotărârea pe cheltuielile acestei societăți.
- 13 Instanța de trimitere arată că, pentru a justifica alegerea acestei instanțe, doamna Hejduk invocă articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. EnergieAgentur a invocat excepția necompetenței internaționale și teritoriale a Handelsgericht Wien susținând că site-ul său internet nu este destinat Austriei și că simpla facultate de a-l consulta din acest stat membru nu este suficientă pentru ca instanța menționată să devină competentă.

- 14 În aceste condiții, Handelsgericht Wien a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul [nr. 44/2001] trebuie interpretat în sensul că, într-o cauză privind încălcarea drepturilor conexe dreptului de autor, pretins a fi fost săvârșită prin punerea la dispoziție a unei fotografii pe un site internet exploatat ca domeniu de prim nivel într-un alt stat membru decât cel în care are reședința titularul dreptului de autor, competența de soluționare aparține

- instanțelor din statul membru în care are reședința presupusul autor al încălcării, precum și
- instanțelor din acel/acele stat/state membru/membre spre care este direcționat conținutul site-ului internet?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 15 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, în cazul unei preținse încălcări a drepturilor conexe dreptului de autor, garantate de statul membru al instanței sesizate, aceasta este competentă să soluționeze o acțiune în răspundere pentru încălcarea acestor drepturi ca urmare a publicării unor fotografii protejate pe un site internet accesibil în raza sa de competență.
- 16 Cu titlu introductiv, este necesar, pe de o parte, să se amintească faptul că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în mod autonom și strict (a se vedea în acest sens Hotărârea Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, punctele 43-45).
- 17 Numai prin derogare de la principiul fundamental enunțat la articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, prin care competența este atribuită instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află domiciliul pârâtului, capitolul II secțiunea 2 din acest regulament prevede atribuirea unui anumit număr de competențe speciale, printre care figurează cea de la articolul 5 punctul 3 din regulamentul menționat (Hotărârea Coty Germany, EU:C:2014:1318, punctul 44).
- 18 Din jurisprudența Curții reiese că expresia „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”, care figurează la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, vizează atât locul materializării prejudiciului, cât și locul unde s-a produs evenimentul cauzator al prejudiciului, astfel încât pârâtul poate fi acționat în justiție, la alegerea reclamantului, în fața instanței de la unul dintre cele două locuri (Hotărârea Coty Germany, EU:C:2014:1318, punctul 46).
- 19 În această privință, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că norma de competență prevăzută la articolul 5 punctul 3 din regulamentul menționat se întemeiază pe existența unei legături deosebit de strânse între litigiu și instanțele de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă, care justifică atribuirea competenței în favoarea acestora din urmă pentru motive legate de buna administrare a justiției și de organizarea utilă a procesului (Hotărârea Coty Germany, EU:C:2014:1318, punctul 47).
- 20 Întrucât identificarea unuia dintre factorii de legătură recunoscuți de jurisprudența amintită la punctul 18 din prezenta hotărâre trebuie să permită stabilirea competenței instanței care se află în mod obiectiv în poziția cea mai potrivită pentru a aprecia dacă elementele constitutive ale răspunderii pârâtului sunt întrunite, rezultă că numai instanța în a cărei rază teritorială se află factorul de legătură relevant poate fi sesizată în mod valabil (Hotărârea Coty Germany, EU:C:2014:1318, punctul 48 și jurisprudența citată).

- 21 Pe de altă parte, este necesar să se precizeze că, deși doamna Hejduk invocă în cauza principală o încălcare a drepturilor sale de autor prin publicarea pe un site internet a fotografiilor sale fără acordul său, această susținere privește, potrivit instanței de trimitere, în mod specific drepturi conexe drepturilor de autor.
- 22 În această privință, trebuie amintit că, deși drepturile unui autor trebuie protejate, în special în temeiul Directivei 2001/29, în mod automat în toate statele membre, ele sunt supuse principiului teritorialității. Aceste drepturi pot fi, așadar, încălcate în fiecare dintre aceste state membre, în funcție de dreptul material aplicabil (a se vedea Hotărârea Pinckney, C-170/12, EU:C:2013:635, punctul 39).
- 23 În primul rând, trebuie constatat că evenimentul cauzator, definit drept fapta aflată la originea prejudiciului invocat (a se vedea Hotărârea Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, punctul 28), nu este relevant pentru a stabili competența judiciară a instanței sesizate cu o cauză precum cea din litigiul principal.
- 24 Astfel, într-o situație precum cea din litigiul principal, în care pretinsul delict constă într-o încălcare a unor drepturi de autor și a drepturilor conexe dreptului de autor prin publicarea pe un anumit site internet a unor fotografii fără acordul autorului lor, trebuie să se considere drept eveniment cauzator declanșarea procesului tehnic de afișare a fotografiilor pe respectivul site internet. Faptul generator al unei eventuale atingeri aduse drepturilor de autor constă, așadar, în comportamentul proprietarului acestui site (a se vedea prin analogie Hotărârea Wintersteiger, C-523/10, EU:C:2012:220, punctele 34 și 35).
- 25 Într-o cauză precum cea din litigiul principal, actele sau omisiunile susceptibile să constituie o astfel de atingere nu pot fi localizate decât în locul unde se află sediul EnergieAgentur, din moment ce aceasta din urmă a luat și a executat în acel loc decizia de a publica fotografii pe un anumit site internet. Or, este cert că acest sediu nu se situează în statul membru în care se află instanța de trimitere.
- 26 În consecință, în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, evenimentul cauzator se situează la sediul acestei societăți și, prin urmare, nu permite stabilirea competenței instanței sesizate.
- 27 Trebuie, așadar, să se analizeze, în al doilea rând, dacă o astfel de instanță poate fi competentă prin raportare la materializarea prejudiciului invocat.
- 28 În acest sens, trebuie determinate condițiile în care, pentru a face aplicarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, prejudiciul care rezultă dintr-o pretinsă încălcare a drepturilor unui autor se materializează sau riscă să se materializeze într-un alt stat membru decât cel în care pârâtul a luat și a executat decizia de a publica fotografii pe un anumit site internet.
- 29 În această privință, Curtea a precizat deja nu doar că locul materializării prejudiciului în sensul acestei dispoziții poate să varieze în funcție de natura dreptului pretins încălcat, dar și că riscul ca un prejudiciu să se materializeze într-un anumit stat membru este supus condiției ca dreptul a cărui încălcare se invocă să fie protejat în acest stat membru (a se vedea Hotărârea Pinckney, EU:C:2013:635, punctele 32 și 33).
- 30 Referitor la acest al doilea aspect, în cauza principală, doamna Hejduk invocă o încălcare a drepturilor sale de autor ca urmare a publicării fotografiilor sale pe site-ul internet al EnergieAgentur. Este cert că, astfel cum reiese în special din cuprinsul punctului 22 din prezenta hotărâre, drepturile de care ea se prevalează sunt protejate în Austria.
- 31 În ceea ce privește riscul materializării prejudiciului într-un alt stat membru decât cel în care are sediul EnergieAgentur, această societate subliniază că site-ul său internet, pe care au fost publicate fotografiile în litigiu, întrucât operează sub un nume de domeniu național german de prim nivel, respectiv „.de”, nu este destinat Austriei și că, în consecință, prejudiciul nu s-a materializat în acest din urmă stat.

- 32 În această privință, reiese din jurisprudența Curții că, spre deosebire de articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001, care a fost interpretat în Hotărârea Pammer și Hotel Alpenhof (C-585/08 și C-144/09, EU:C:2010:740), articolul 5 punctul 3 din acest regulament nu impune ca site-ul să fie „direcționat spre” statul membru al instanței sesizate (a se vedea Hotărârea Pinckney, EU:C:2013:635, punctul 42).
- 33 Prin urmare, pentru a determina locul materializării prejudiciului în vederea stabilirii competenței judiciare în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, este irelevant faptul că site-ul internet în discuție în litigiul principal nu este destinat statului membru în care se află instanța sesizată.
- 34 În împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, trebuie, așadar, să se aprecieze că materializarea prejudiciului și/sau riscul acestei materializări decurg din posibilitatea de a accesa în statul membru în care se află instanța sesizată, prin intermediul site-ului internet al EnergieAgentur, fotografii vizate de drepturile de care se prevalează doamna Hejduk.
- 35 Este necesar să se precizeze că problema întinderii prejudiciului invocat de doamna Hejduk ține de examinarea cererii pe fond și nu poate fi relevantă la momentul verificării competenței judiciare.
- 36 Totuși, trebuie amintit că, întrucât protecția drepturilor de autor și a drepturilor conexe dreptului de autor acordată de statul membru al instanței sesizate este limitată la teritoriul acestui din urmă stat, instanța sesizată în temeiul locului materializării prejudiciului invocat este competentă să se pronunțe numai cu privire la prejudiciul cauzat pe teritoriul acestui stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea Pinckney, EU:C:2013:635, punctul 45).
- 37 Astfel, instanțele altor state membre rămân în principiu competente, în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 și al principiului teritorialității, să se pronunțe cu privire la prejudiciul cauzat drepturilor de autor și drepturilor conexe dreptului de autor pe teritoriul statului lor membru, dat fiind că se află în poziția cea mai potrivită, pe de o parte, pentru a evalua dacă s-a adus efectiv atingere respectivelor drepturi garantate de statul membru în cauză și, pe de altă parte, pentru a stabili natura prejudiciului care a fost cauzat (a se vedea în acest sens Hotărârea Pinckney, EU:C:2013:635, punctul 46).
- 38 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, în cazul unei pretense încălcări a drepturilor de autor și a drepturilor conexe dreptului de autor, garantate de statul membru al instanței sesizate, aceasta este competentă, în temeiul locului materializării prejudiciului, să soluționeze o acțiune în răspundere pentru încălcarea acestor drepturi ca urmare a publicării unor fotografii protejate pe un site internet accesibil în raza sa de competență. Această instanță este competentă să se pronunțe numai cu privire la prejudiciul cauzat pe teritoriul statului membru în care se află instanța.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 39 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că, în cazul unei preținse încălcări a drepturilor de autor și a drepturilor conexe dreptului de autor, garantate de statul membru al instanței sesizate, aceasta este competentă, în temeiul locului materializării prejudiciului, să soluționeze o acțiune în răspundere pentru încălcarea acestor drepturi ca urmare a publicării unor fotografii protejate pe un site internet accesibil în raza sa de competență. Această instanță este competentă să se pronunțe numai cu privire la prejudiciul cauzat pe teritoriul statului membru în care se află instanța.

Semnături